

SISÄLLYS

Esipuhe	V
Lyhenteet	XIII
Johdanto	1

I SOVITTELUN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

1	Sovittelu konfliktinratkaisumenettelynä	7
1.1	Lähtökohtia	7
1.2	Konfliktit ja konfliktinratkaisu	9
1.3	Sovittelun peruspiirteet	11
1.4	Sovittelun teoreettiset lähtökohdat	12
1.5	Fasilitatiivinen sovittelu	18
1.6	Sovittelun kehittäminen	20
2	Sovittelu osana restoratiivista oikeutta	23
2.1	Restoratiivinen oikeus sovittelun taustalla	23
2.2	Restoratiivisen oikeuden kehitys	24
2.3	Restoratiivinen prosessi ja käytännöt	27
2.4	Osapuolet restoratiivisessa sovittelussa	29
2.5	Sovittelu restoratiivisena menetelmänä – kriittistä tarkastelua	33
2.6	Johtopäätökset ja restoratiivisen oikeuden tulevaisuus	35
3	Sovittelu väestösuhteiden rakentamisessa	39
3.1	Johdanto	39
3.2	Väestösuhdeteoria	41
3.3	Sovittelun rooli yhdenvertaisuuden ja sosiaalisesti oikeudenmukaisen yhteiskunnan edistämisessä	45
3.4	Sovittelu konfliktin ja suhteen muuttumiseen tähtäävänä toimintana käytännössä	47
3.5	Lopuksi	52

II RIITOJEN SOVITTELU

4	Riita-asioiden tuomioistuinsovittelu	59
4.1	Johdanto	59
4.2	Tausta ja kehitys	60
4.3	Teoreettiset lähtökohdat	61
4.4	Lainsäädäntö	65
4.5	Tuomioistuinsovittelu käytännössä	69
4.6	Koulutus	72
4.7	Johtopäätökset ja tuomioistuinsovittelun tulevaisuus	73
5	Huolto- ja tapaamisriitojen tuomioistuinsovittelu	77
5.1	Johdanto	77
5.2	Teoreettinen ja historiallinen tausta	79
5.3	Huolto- ja tapaamisriitojen sovittelun oikeusohjeet ja muut periaatteet	82
5.4	Sovittelu käytännössä	87
5.5	Johtopäätökset ja tulevaisuuden näkymät	91
6	Perheasioiden sovittelu	93
6.1	Johdanto	93
6.2	Perheasioiden sovittelu suhteessa muihin sovittelu- menettelyihin ja oikeudenkäyntiin	94
6.3	Perheasioiden sovittelun taustaa	95
6.4	Perheasioiden sovittelua koskeva lainsäädäntö	99
6.5	Perheasioiden sovittelu käytännössä	100
6.6	Perheasioiden sovittelun tulevaisuus ja kehittämistarpeet	106
7	Siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden sovittelu	109
7.1	Johdanto	109
7.2	Historiallinen tausta	110
7.3	Teoreettiset lähtökohdat	111
7.4	Sovittelujärjestelmän kuvaus	113
7.5	Siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden sovittelun tyypillinen kulku	118
7.6	Siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden sovittelun tulevaisuus	122

8	Asianajajasovittelu	125
8.1	Johdanto	125
8.2	Asianajajaliiton sovittelun lähtökohdat	126
8.3	Sovittelujärjestelmän kuvaus	128
8.4	Sovittelu käytännössä	137
8.5	Johtopäätökset ja tulevaisuus	140

III RIKOSTEN SOVITTELU

9	Rikosten ja eräiden riita-asioiden sovittelu	145
9.1	Johdanto	145
9.2	Rikosten ja riitojen sovittelun taustaa Suomessa	146
9.3	Restoratiivinen oikeus ja rikosoikeus	149
9.4	Rikossovittelun menettely	150
9.5	Rikossovittelun haasteita	158
9.6	Johtopäätökset ja tulevaisuus	159
10	Parisuhdeväkivallan sovittelu	163
10.1	Johdanto	163
10.2	Parisuhdeväkivalta loukkaa naisten oikeuksia	164
10.3	Feministiset teoriat nostavat esiin marginalisoitujen näkökulman	166
10.4	Kritiikin mukaan parisuhdeväkivallan sovittelu uhkaa uhrin turvallisuutta	167
10.5	Parisuhdeväkivallan sovittelun edellytykset	169
10.6	Parisuhdeväkivallan sovittelun erityispiirteet	172
10.7	Parisuhdeväkivallan sovittelun lopputulos	175
10.8	Johtopäätökset ja tulevaisuus	176
11	Nuorisorikosten sovittelu	181
11.1	Johdanto	181
11.2	Nuoruus ja sovittelu	182
11.3	Katusovittelun historia	184
11.4	Katusovittelun kehityskulkuja	188
11.5	Katusovittelun käytäntöjä	189
11.6	Katusovittelun prosessi	192
11.7	Katusovittelun tulevaisuudennäkymiä	195

12	Vakavien väkivaltarikosten jälkikäsittely ja vankilasovittelu	199
12.1	Johdanto	199
12.2	Historiallinen tausta	201
12.3	Teoreettinen tausta	203
12.4	Jälkikäsittelyprosessi	207
12.5	Vankilasovittelu	213
12.6	Toiminnan juurruttamisen haasteet ja jälkikäsittelyn kehittämistarpeet	214

IV YHTEISÖLLINEN SOVITTELU

13	Yhteisösovittelu ja väestöryhmien välisten konfliktien sovittelu	221
13.1	Johdanto	221
13.2	Yhteisösovittelun taustaa	223
13.3	Yhteisösovittelun prosessit	226
13.4	Johtopäätökset ja tulevaisuus	234
14	Naapurisuussovittelu	237
14.1	Johdanto	237
14.2	Historiallinen ja teoreettinen tausta	238
14.3	Naapurisuussovittelun toimintaympäristö ja tapaukset	240
14.4	Naapurisuussovittelu käytännössä	245
14.5	Johtopäätökset ja tulevaisuus	251
15	Ympäristösovittelu	253
15.1	Johdanto	253
15.2	Ympäristösovittelun teoreettinen ja historiallinen tausta	255
15.3	Ympäristösovittelu Euroopassa	258
15.4	Ympäristösovittelun kehitys Suomessa	260
15.5	Ympäristösovittelun prosessi	261
15.6	Neljä esimerkkiä ympäristösovittelusta	264
15.7	Ympäristösovittelun rajat ja mahdollisuudet Suomessa	267
15.8	Johtopäätökset	269

16	Sovittelu varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa	273
16.1	Johdanto	273
16.2	Koulujen sovittelutoiminnan kehitys ja lähtökohdat	278
16.3	Kouluilla toteutuva sovittelutoiminta käytännössä	282
16.4	Sovittelun koulutukset varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa	285
16.5	Arviointi- ja tutkimustuloksia	287
16.6	Johtopäätökset	290
17	Työyhteisösovittelu	293
17.1	Johdanto	293
17.2	Teoreettinen ja historiallinen tausta	295
17.3	Työyhteisösovitteluprosessin liittyvä lainsäädäntö	296
17.4	Työyhteisösovitteluprosessi	297
17.5	Työyhteisösovittelun kulmakiviä	303
17.6	Työyhteisösovittelun näkymiä	305

V SOVITTELU SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA

18	Sovittelu ja sen kehitys suomalaisessa yhteiskunnassa	311
18.1	Suomalaisen sovittelun teoreettishistorialliset taustat	312
18.2	Sovittelun käytännön sovellusten yhtäläisyydet ja erot	314
18.3	Johtopäätökset ja tulevaisuudennäkymiä	322
	Kirjoittajat	325

LYHENTEET

lapsenhuoltolaki	laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
rikossovittelulaki	laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005)
rikosuhridirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta
RL	rikoslaki (39/1889)
sovitteludirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY, annettu 21 päivänä toukokuuta 2008, tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla
sovittelulaki	laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa (394/2011)
TTurvL	työturvallisuuslaki (738/2002)
tuomioistuinsovittelu- laki	laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa (394/2011)

